

19.5.2005

NÄR EN KONKURS FÖRFALLER

1 KONKURSLAGENS MÅLSÄTTNINGAR

Domstolen skall besluta att en konkurs skall förfalla, om konkursboets medel inte räcker till för att betala konkurskostnaderna eller när utdelningen till borgenärerna uppskattas bli obetydlig. Skulle det visa sig att konkursboets samtliga medel i praktiken skulle gå till att täcka verkställighetskostnaderna, kan det inte anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen. Utsökningsförfarandet står i varje händelse till borgenärernas förfogande.

Konkursen kan också fortsätta så, att en borgenär åtar sig att svara för konkursförfarandets kostnader. En borgenär kan begränsa sin förbindelse till att endast omfatta en del av dessa kostnader.

När konkursen förfaller blir den tid som står till förfogande för utredningen av gäldenärens verksamhet ofta kort och det är möjligt att utredningsåtgärderna blir bristfälliga. Ett alternativ till att konkursen förfaller är att den fortsätter som offentlig utredning, om det finns särskilda skäl att göra så, därför att gäldenärens verksamhet behöver utredas.

2 FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ATT EN KONKURS SKALL FÖRFALLA

2.1 Huvudregeln

Boförvaltaren skall göra en framställning om att konkursen skall förfalla, om konkursboets medel inte räcker till för att betala kostnaderna för konkursförfarandet och ingen av borgenärerna åtar sig att svara för dem, eller om utdelningen till borgenärerna av konkursboets medel skulle bli så obetydlig att det av denna orsak inte kan anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen.

Med utdelningen till borgenärerna avses den utdelning som tillfaller andra borgenärer än pantborgenärerna (separatisterna). Pantborgenärerna kan utöva sin realisationsrätt även utanför konkursen. Utdelningen till borgenärerna är obetydlig när de kostnader som konkursen förorsakar inte står i rimlig proportion till den ekonomiska nytta som kan väntas om konkursen fortsätter. De sedvanliga omkostnaderna för det andra skedet av ett fullödigt konkursförfarande uppgår i allmänhet till över 7 000 euro. Utdelningen till borgenärerna borde i regel vara större än de sedvanliga

kostnaderna för en fortsatt konkurs. Avkastningen bör i allmänhet vara flera tusentals euro och de fria medlen bör uppgå till ca 20 000 euro.

2.2. Undantag

Även i ett konkursbo med obetydliga tillgångar kan det i undantagsfall vara ändamålsenligt att fortsätta konkursen, om

- borgenärerna inte har några utsökningsgrunder som skulle svara mot egendomen i boet och man därför skulle bli tvungen att överlämna boets likvida medel till gäldenären, eller
- orsaken är att det finns ett särskilt behov att reda ut gäldenärens verksamhet eller förverkligandet av ett eventuellt straff- eller återvinningsansvar.

Konkursförfarandet kan också fortsättas om boet kan väntas få betydande medel, vilka till den del som de överstiger konkursomkostnaderna i sin helhet eller huvudsakligen skulle komma att användas för betalning av olika slags massaskulder (t.ex. löneskulder). Alternativet kan vara att i någon mån skjuta upp framställningen om att konkursen skall förfalla, för att på detta sätt kunna få in medel till betalningen av massaskulderna.

3

FRAMSTÄLLNING OM ATT KONKURSEN SKALL FÖRFALLA

3.1.

Framställningens innehåll

I sin framställning om att konkursen skall förfalla skall boförvaltaren utreda vilka omkostnader och arvoden i utredningen samt vården och realiseringen av boets egendom förorsakar samt vilket realiseringsresultat sannolikt kommer att bli. Boförvaltaren skall ge en redogörelse för vilka tillgångar som finns kvar i boet när konkursen förfaller samt redogöra för sin uppfattning om egendomens sannolika försäljningsvärde.

Om det är uppenbart att boet är medellöst, kan boförvaltaren summariskt uppskatta egendomens värde. Har boet däremot mera än obetydliga medel, är det viktigt att egendomens värde och konkurskostnaderna specificeras och uppskattas så realistiskt som möjligt, så att det blir möjligt att bedöma om det är ändamålsenligt att fortsätta konkursen. Om någon annan än boförvaltaren har gjort framställningen om att konkursen skall förfalla, skall boförvaltaren ge domstolen en motsvarande redogörelse för dessa omständigheter.

När boförvaltaren gör en framställning om att konkursen skall förfalla, skall han till den foga boförteckningen och gäldenärsutredningen.

3.2

Hur framställningen görs

Boförvaltaren skall utan ogrundat dröjsmål göra en framställning till domstolen om att konkursen skall förfalla så snart som det har framgått att det finns grund för en sådan framställning.

Innan boförvaltaren gör sin framställning till domstolen, skall boförvaltaren sända framställningen med bilagor till de största borgenärerna och, om det finns anledning därtill, fråga dem om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Framställningen med bilagor skall också tillställas konkursombudsmannen. Boförvaltaren skall underrätta gäldenären om att framställningen har gjorts (10 kap. 2 § i konkurslagen). Boförvaltaren skall se till att borgenärerna innan framställningen tillställs domstolen får tillräckligt med tid på sig att överväga om de vill överta kostnadsansvaret och att konkursombudsmannen får tillräckligt med tid på sig att överväga om det är skäl att göra en offentlig utredning. I anslutning till framställningen skall också nämnas det datum efter vilket boförvaltaren kommer att lämna framställningen till domstolen.

Delegationen rekommenderar att boförteckningen och gäldenärsutredningen tillställs de största borgenärerna och konkursombudsmannen senast två veckor innan framställningen om att konkursen skall förfalla tillställs domstolen. I framställningen skall nämnas de borgenärer som boförvaltaren har frågat om de vill överta ansvaret för konkurskostnaderna. Av framställningen skall framgå när framställningen jämte bilagor har tillställts de största borgenärerna och konkursombudsmannen.

Även en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen kan göra en framställning om att konkursen skall förfalla (10 kap. 2 § i konkurslagen). Dessa kan ibland ha en annan uppfattning än boförvaltaren om ändamålsenligheten av att fortsätta konkursen t.ex. i ett bo med små tillgångar. Om det inte kan anses klart att boet har tillräckliga medel, skall boförvaltaren vänta med att sätta ut bevakningsdagen så länge att de andra som har rätt att göra en framställning om att konkursen skall förfalla får en skälig tid på sig att överväga vad de vill göra i saken.

Innan en framställning görs kan det dock vara nödvändigt att t.ex. noggrannare klarlägga gäldenärens verksamhet och eventuella grunder för att väcka talan, låta utföra en särskild granskning eller att inkassera fordringar och sälja egendom som hör till boet. Att en rättegång först skall föras till slut kan också vara en motiverad orsak till att dröja med att göra en framställning om att konkursen skall förfalla. När det visar sig att det finns anledning att dröja med framställningen, skall boförvaltaren informera dem som skall få gäldenärsutredningen om att framställningen inte görs ännu samt om orsaken till detta, antingen i gäldenärsutredningen eller i ett särskilt meddelande.

En framställning om att konkursen skall förfalla kan göras ännu efter bevakningsdagen. I så fall skall boförvaltaren informera samtliga borgenärer som har bevakat sin fordran om framställningen. När utdelningsförteckningen har fastställts, är det däremot inte längre möjligt att göra en framställning om att konkursen skall förfalla, utan konkursboet skall i så fall avslutas med slutredovisning.

4 ÖVERTAGANDE AV KOSTNADSANSVAR

4.1

Allmänt

En borgenär kan överta ansvaret för de kostnader som konkursförfarandet förorsakar genom att sända ett meddelande om saken till boförvaltaren (10 kap. 6 § 1 mom. i konkurslagen). Det är också möjligt att flera borgenärer tillsammans förbinder sig att svara för kostnaderna. I så fall bör de komma överens om hur de fördelar dessa kostnader mellan sig.

Som kostnader för konkursförfarandet betraktas rättegångsavgifter som uppbärs i ett domstolsförfarande, boförvaltarens arvoden samt de övriga omkostnader som utredningen och vården av boet medför samt mervärdesskatten på dessa omkostnader. Till kostnaderna för utredningen av boet hör förutom boförvaltarens arvode även kostnaderna för en eventuell särskild granskning samt arvoden som separata rättegångar kräver. Kostnader för vården av boet är kostnaderna för förvaring och försäkring av egendomen. Utöver kostnaderna för konkursförfarandet omfattar kostnadsansvaret inte boets övriga massaskulder, t.ex. löner för uppsägningstid. Ansvaret omfattar inte heller de rättegångskostnader som motparten i en rättegång tilldöms.

Boförvaltaren skall fråga borgenärerna om dessa är villiga att ta på sig ansvaret för de kostnader som konkursförfarandet förorsakar när boförvaltaren bedömer att boet kan få medel genom återvinning eller på någon annan grund, på vilken käromål kan väckas, eller om det finns orsak till ett sådant tillvägagångssätt med hänsyn till brottsmisstankar mot gäldenären eller till följd av andra utredningsbehov. Boförvaltaren kan förhöra sig om borgenärernas vilja att ta på sig kostnadsansvaret genast när det har framgått att konkursen inte kan slutföras med boets medel.

Det är skäl att boförvaltaren alltid tar en skriftlig förbindelse av borgenären. Förbindelsen skall vara så täckande, att den kan förmodas täcka de kostnader som behövs för att konkursförfarandet skall kunna slutföras.

4.2.

Begränsat kostnadsansvar

En borgenär som förbinder sig till kostnadsansvar kan i förväg begränsa sitt ansvar. Borgenären kan meddela att ansvaret gäller

endast den tidsperiod under vilken vissa, i förbindelsen specificerade åtgärder har vidtagits. Under denna tid svarar borgenärerna inte bara för kostnaderna för de åtgärder som har specificerats i förbindelsen, utan även för de övriga kostnaderna för konkursförfarandet.

Ansvarsbegränsningen får inte kränka jämlikheten mellan borgenärerna och skall vara ändamålsenlig med tanke på fortsättningen av förfarandet. I sin förbindelse kan borgenären inte begränsa sitt ansvar för omkostnaderna till något bestämt penningbelopp. Det är klart att det är möjligt att avtala om en kostnads kalkyl, och så skall man också göra. En borgenär som ger en kostnadsförbindelse kan inte heller förutsätta att endast vissa bestämda, separata åtgärder vidtas. Dock är det tillåtet för borgenären att begränsa sitt ansvar så, att han eller hon inte svarar för omkostnaderna för sådana separata åtgärder som bestäms senare. Boförvaltaren skall förvissa sig om att avgränsningen av kostnadsansvaret exakt motsvarar borgenärens avsikt.

Boförvaltaren får inte godkänna ett sådant meddelande från en borgenär om att borgenären åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet i vilken borgenären begränsar sitt ansvar på ett sätt som strider mot konkurslagen. En boförvaltare som betvivlar borgenärens betalningsförmåga skall avkräva borgenären en säkerhet för förbindelsen.

Huruvida ett begränsat kostnadsansvar kan godkännas beror också på boets övriga tillgångar. Även om en borgenär tar på sig kostnadsansvaret, kan det ändå vara oändamålsenligt att fortsätta konkursen, t.ex. i en situation där det står klart att endast mycket anspråkslösa medel kan fås till boet.

Om boförvaltaren anser att en borgenärs meddelande om att borgenären åtar sig att svara för konkursförfarandet inte kan godkännas i den lydelse som meddelandet har givits, eller om borgenären inte ställer en sådan säkerhet som har yrkats, eller om det inte kan anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen, kan boförvaltaren eller borgenären föra frågan om och på vilka villkor borgenärens förbindelse kan godkännas till domstolen för avgörande (10 kap. 6 § 3 mom. i konkurslagen).

En borgenär kan även ta på sig kostnadsansvaret för någon separat åtgärd som bestäms efter att man har beslutat övergå till ett fullödigt konkursförfarande. En borgenär som tar ett sådant kostnadsansvar svarar inte för de övriga kostnaderna för konkursförfarandet.

5 FÖRSÄLJNING AV EGENDOM I ETT KONKURSBO DÄR KONKURSEN FÖRFALLER

Boförvaltaren har rätt att sälja egendom som hör till konkursboet i den omfattning som det är nödvändigt för att undvika förluster eller betala

kostnaderna för vården av boets egendom. Egendom som förskäms eller annars snabbt sjunker i värde skall säljas ofördröjligen i syfte att trygga ett så gott realisationsresultat som möjligt. Detsamma gäller när det skulle förorsaka boet avsevärda kostnader att behålla egendomen och dessa inte kan täckas med försäljningspriset, om försäljningen drar ut på tiden.

Även i konkursbon där konkursen förfaller kan egendomen säljas i förnuftiga helheter, även om realiseringen skulle inbringa mera medel än vad som krävs för de omedelbara utgifterna. Om det är uppenbart att realiseringen av egendomen ger ett bättre resultat om boförvaltaren sköter försäljningen än om utmätningsmannen gör det, skall boförvaltaren före försäljningen vid behov sammankalla ett borgenärssammanträde att besluta om saken eller höra gäldenären och de största borgenärerna. Före försäljningen av egendomen kan boförvaltaren även konferera med utsökningsmannen om hur realiseringen kan skötas på ett ändamålsenligt sätt.

När konkursens rättsverkningar upphör, skall boförvaltaren underrätta utmätningsmannen om detta och ge utmätningsmannen möjlighet att inom en skälig tid mäta ut sådan gäldenären tillhörig egendom som inte behövs för betalning av konkursomkostnaderna eller konkursboets övriga skulder. Boförvaltaren behöver dock inte underrätta utmätningsmannen om saken när tillgångarna i boet är anspråkslösa eller det av någon annan orsak är uppenbart överflödigt att underrätta utmätningsmannen om saken, t.ex. i det fall att egendomen är pantsatt till sitt fulla värde. Egendom som inte mäts ut skall boförvaltaren överlämna till gäldenären.

6

RÄTTEGÅNGAR I ETT KONKURSBON DÄR KONKURSEN FÖRFALLER

Omedelbart när konkursen har inletts skall boförvaltaren genom att fråga gäldenären, den som är anställd hos honom eller hans biträde samt genom att studera gäldenärens dokument ta reda på om gäldenären har rättegångar anhängiga. Boförvaltaren skall fortsätta rättegången om det är ändamålsenligt ur boets synvinkel. Vid behov kan boförvaltaren begära att en utsatt dag skall senareläggas för att boförvaltaren skall kunna ta reda på borgenärernas inställning till en fortsatt rättegång och eventuellt skuldansvar. Om boet inte fortsätter rättegången skall boförvaltaren utan dröjsmål underrätta gäldenären om gäldenärens rätt att själv fortsätta rättegången.

7

BOFÖRVALTARENS ARVODE

När konkursen förfallit skall boförvaltaren för domstolen förete en räkning över åtgärderna och, när ersättning yrkas av statens medel, en utredning om vilka medel i boet som står till förfogande för betalningen av en sådan ersättning. Boförvaltarens arvode behandlas i konkursdelegationens rekommendation nr 13.

För att få arvode och ersättning kan boförvaltaren vägra lämna ut egendom som hör till konkursboet samt sälja egendomen och ta ut sin fordran ur den betalning som försäljningen inbringar (10 kap. 4 § i konkurslagen). Med stöd av denna retentionsrätt är boförvaltaren separatist, vilket konkursboets övriga massaborgenärer inte är.

När konkursen har förfallit, kan boförvaltaren inte längre driva in sin fordran hos gäldenären (se 16 kap. 3 § i konkurslagen).

För uppsättandet av boförteckningen och gäldenärsutredningen betalas till boförvaltaren av statens medel högst 500 euro och endast till den del som konkursboets medel inte förslår till betalning av arvodet och ersättningen (10 kap. 4 och 5 § i konkurslagen). Trots att boförvaltaren får denna ersättning av statens medel, kan en borgenär dessutom betala arvode för vården av boet.

I det lagstadgade arvodet ingår ingen mervärdesskatt, utan arvodet skall ökas med en mervärdesskatt av ovan nämnt belopp. Arvodet är inte heller avsett att täcka domstolsavgifterna i konkursärendet, eftersom dessa är konkursboets skuld och boförvaltaren inte svarar för dem.

Boförvaltaren kan anhålla om att domstolen skall befria ett mindre bemedlat konkursbo från skyldigheten att betala dessa avgifter (7 § 2 mom. i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer, Pr 309 samt 9 § 4 mom. i motsvarande förordning, Pr 310).

Ex. Boet har 122 euro i tillgångar. Av detta belopp används 100 euro för betalningen av arvodet och 22 euro för betalningen av mervärdesskatten. Boförvaltarens faktura till boet upptar följaktligen 400 euro i arvode och 88 euro i mervärdesskatt.

8

MEDDELANDEN SOM BOFÖRVALTAREN SKALL GÖRA OM ATT KONKURSEN HAR FÖRFALLIT

Boförvaltaren skall utan dröjsmål underrätta den myndighet och registerförare som boförvaltaren har underrättat om att konkursen har inletts om att konkursen nu har förfallit (2 och 4 § i förordningen om konkursärenden, 502/2004).

9

ÖVERLÄMNANDE AV BOKFÖRINGSMATERIALET TILL GÄLDENÄREN

När beslutet om att konkursen förfaller har vunnit laga kraft skall boförvaltaren till gäldenären överlämna dennes bokföring jämte verifikat, om inte konkursombudsmannen eller en förundersökningsmyndighet kräver att få materialet för granskning. Om

bokföringsmaterialet postats till gäldenären, skall boförvaltaren bevisligen försäkra sig om att gäldenären har fått försändelsen i sin besittning.

10
BOFÖRVALTARENS REDOVISNINGSSKYLDIGHET
NÄR KONKURSEN FÖRFALLER

När en konkurs förfaller, skall boförvaltaren ge gäldenären och på begäran också en borgenär en redovisning, av vilken tillräckligt utförligt skall framgå hur egendomen i konkursboet har vårdats, boets penningmedel har använts samt uppgifterna om övriga åtgärder.

Helsingfors, den 18 maj 2005

Kari Harju
ordförande

Tuomo Kare
sekreterare